

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA PROGRAMOS „VISUOMENĖS INFORMACINIS APRŪPINIMAS“ VYKDYMO VERTINIMAS

2004 m. gegužės 27 d. Nr. 2010-4-7
Vilnius

IŽANGA

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Veiklos audito 2004 metų programa, atliktas valstybinis auditas tema „Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymo vertinimas“. Veiklos audito 1-ojo departamento direktorius R. Sanajėvas 2004-02-23 pavedimu Nr.2010-4 auditą atlikti skyrė Veiklos audito 1-ojo departamento vyriausiąją valstybinę auditorę V. Paunksniene, vyresnįjį valstybinį auditorių J. Izokaitį, pakaitinį valstybinį auditorių R. Labrencį.

AUDITO SUBJEKTAS

Kultūros ministerija yra pagrindinė Lietuvos Respublikos Vyriausybės institucija įgyvendinanti valstybės kultūros politiką. Kultūros ministerijos misija - sudaryti sąlygas nacionalinės kultūros tęstinumui, plėtrai ir sklaidai.

Kultūros ministerija atlieka šias pagrindines įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas kultūros srities valstybės valdymo funkcijas: rengia kultūros sritį reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų projektus; rengia skirtingų meno sričių plėtros koncepcijas ir programas, koordinuoja jų įgyvendinimą; finansuoja muziejus, bibliotekas, dailės, kino, koncertines bei kitas organizacijas, svarbius meno ir kultūros projektus.

Lietuvos Respublikos 2003 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinti asignavimai Kultūros ministerijai – 113 784,1 tūkst. Lt, Kultūros ministerijos valdymo srities įstaigoms (savarankiškomis asignavimų valdytojoms) – 82 115 tūkst. Lt.

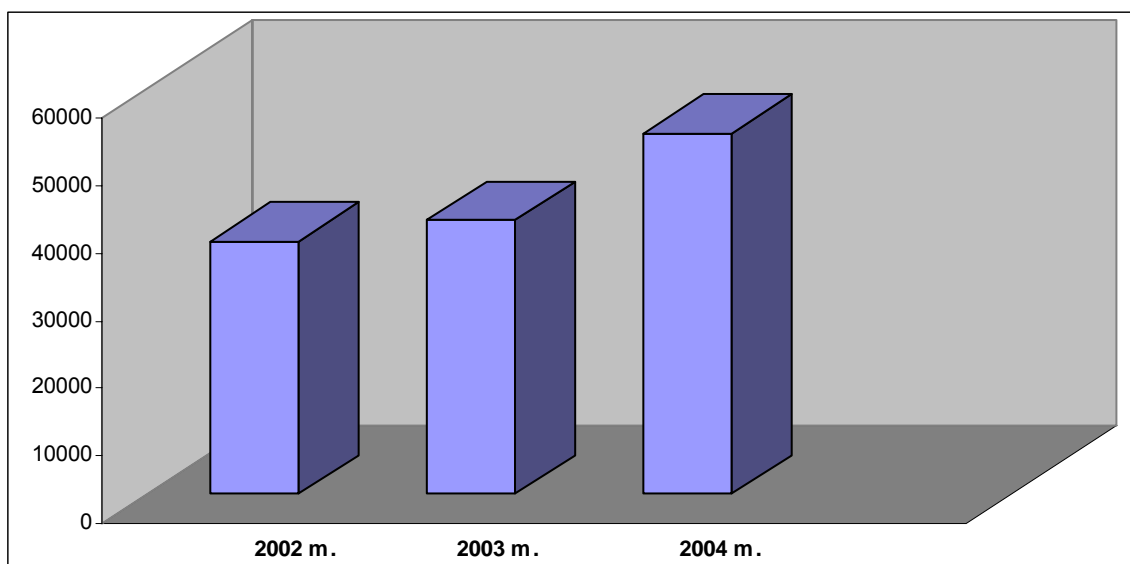
Kultūros ministerija 2003 metais vykdė dešimt iš valstybės biudžeto finansuojamų programų. Kultūros ministerijos 2003 metais vykdomų programų finansavimo ir išlaidų duomenys pateikti 1 priede.

AUDITO OBJEKTAS

Audito objektas – programa „Visuomenės informacinis aprūpinimas“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų programoje informacinės ir žinių visuomenės kūrimas pripažintas strateginiu Lietuvos uždaviniu ir ekonominės plėtotės kryptimi. Lietuvos nacionalinėje informacinės visuomenės plėtros koncepcijoje¹ įvardinta valstybės ir savivaldybių misija – sudaryti sąlygas informacinės visuomenės plėtrai ir skatinti šį procesą. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginiame plane² Kultūros ministerijai numatyti tikslai: sudaryti sąlygas viešųjų bibliotekų skaitytojams naudotis kompiuterizuotomis Lietuvos ir užsienio bibliotekų paslaugomis, informacijos šaltiniais; sukurti atvirus visuomenei, ypač kaime, prieigos taškus (tam panaudoti bibliotekas). Lietuvos kultūros politikos nuostatuose³ įvardinti svarbiausi informacinės visuomenės plėtros uždaviniai. Regionų kultūros plėtros programoje⁴ numatyta, kad apskričių bibliotekos turi tapti pagrindiniais regionų informacinės visuomenės ugdymo centrais.

Igyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginį prioritetą – plėtoti informacinę visuomenę, Kultūros ministerija vykdo programą „Visuomenės informacinis aprūpinimas“. Tai didžiausia ministerijos vykdoma programa. Programos išlaidos sudarė 35,7 proc. ministerijai skirtų asignavimų. Programa „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ yra tęstinė. Jos vykdymui 2002 metais skirta 37 449 tūkst. Lt, 2003 m. – 40 508,6 tūkst. Lt, 2004 m. planuojama skirti 53 286 tūkst. Lt. Programos vykdymui 2002-2004 metais planuotų išlaidų duomenys grafiškai pateikti 1 paveiksle.

1 pav. Programai „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ planuotos lėšos tūkst. Lt.

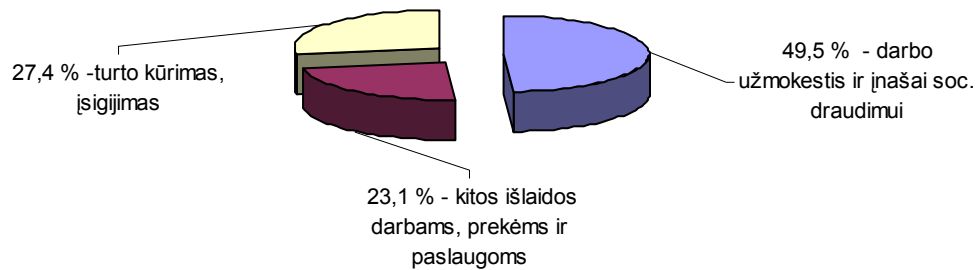
¹ patvirtinta LRV 2001-02-28 nutarimu Nr. 229

² patvirtinta LRV 2001-08-10 nutarimu Nr. 984

³ patvirtinta LRV 2001-05-14 nutarimu Nr. 542

⁴ patvirtinta LRV 2002-08-13 nutarimu Nr. 1282

Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymui 2003 metais patvirtinta apyskaitinio laikotarpio biudžeto išlaidų sąmata, kurioje buvo numatyta skirti 40 626,5 tūkst. Lt asignavimų, skirta - 40 508,6 tūkst. Lt (įvertinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės Programos vykdymui iš 2003 metų Vyriausybės rezervo skirtus 521,9 tūkst. Lt, iš jų: 274,5 tūkst. Lt paprastosioms ir 247,4 tūkst. Lt nepaprastosioms išlaidoms). Vykdant programą patirta 40 505,1 tūkst. Lt kasinių ir 40 651,8 tūkst. Lt faktinių išlaidų. Programos Visuomenės informacinis aprūpinimas vykdymo išlaidų struktūra pateikiama grafiškai 2 paveiksle.

2 pav. Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymo išlaidų struktūra

Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymo išlaidų duomenys: išlaidos darbo užmokesčiui – 15 386,1 tūkst. Lt; išlaidos socialinio draudimo įnašams – 4 644,2 tūkst. Lt; kitos išlaidos darbams, prekėms ir paslaugoms – 9 359,5 tūkst. Lt; išlaidos turto kūrimui, įsigijimui – 11 104,7 tūkst. Lt.

AUDITO PROCESAS

Audito tikslas - įvertinti ar Kultūros ministerija, 2003 metais vykdydama programą „Visuomenės informacinis aprūpinimas“, tinkamai naudojo valstybės biudžeto lėšas.

Įvertinus vykdytų programos priemonių audito riziką, audito metu nagrinėtos šios programos priemonės: a) bibliotekų aprūpinimas kompiuteriais; b) dotuojama knygų leidyba; c) vykdomi statybos, rekonstravimo ir remonto darbai Klaipėdos apskrities viešojoje I.Simonaitytės bibliotekoje.

Audito metu vertintas pasirinktų programos priemonių vykdymas, programos tikslų ir programos uždavinių įgyvendinimo kriterijai bei pasiekti rezultatai, programos stebėseną ir atskirų programos priemonių vykdymo kontrolę.

Audito mastas - audito metu pasirinktų programos priemonių vykdymas 2003 metais.

Vertinimo kriterijai – rezultatyvumas vertinamas pagal Kultūros ministerijos nustatytus programos uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijus.

Audito procedūros - tikrinimas, apklausa, skaičiavimai, stebėjimas, analitinės procedūros. Audito metu, tikrinant Klaipėdos apskrities viešosios I.Simonaitytės bibliotekos

priestato statybai skirtų lėšų panaudojimą, atlikta dalinė

darbų

inventorizacija.

AUDITO REZULTATAI

PROGRAMOS SUDARYMAS IR PLANAVIMAS

Programos vykdymas siejamas su šiais Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos prioritetais: rengtis narystei Europos Sąjungoje, užtikrinti tolesnį ir esminį verslo plėtros sąlygų gerinimą, užtikrinti švietimo, mokslo ir nacionalinės kultūros plėtrą, plėtoti informacinę visuomenę.

Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ tikslai - kaupti ir saugoti bibliotekų fondus, integruotis į pasaulio bibliotekų tinklus; remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą; kaupti, saugoti ir populiarinti muziejų rinkinius; išplėsti prieigą prie interneto viešosiose bibliotekose; modernizuoti kultūros įstaigų materialinę bazę; kelti kultūros darbuotojų kvalifikaciją. Programos vykdymas siejamas su minėtų tikslų siekimu. Kiekvienam tikslui įvykdyti yra suformuluoti uždaviniai bei numatyti jų įvykdymo vertinimo kriterijai.

1. Programos tikslas - Kaupti ir saugoti bibliotekų fondus, integruotis į pasaulio bibliotekų tinklą. Šiam tikslui pasiekti numatytas vienas uždavinys - siekti didesnio vartotojų apsilankymų skaičiaus bibliotekose. Uždavinio įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus - 850 tūkst. skaitytojų apsilankymų skaičius (įvykdyta - 981 tūkst. skaitytojų apsilankymų). Pasirinktas vertinimo kriterijus yra kiekybinis, neleidžia spręsti kaip efektyviai naudojamos lėšos.

2. Programos tikslas - Remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą. Šiam tikslui pasiekti numatytas vienas uždavinys - siekti, kad būtų išleista kuo daugiau Lietuvos kultūrai reikšmingų knygų. Uždavinio įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus - dotuoti 110 leidinių leidybą (įvykdyta - 170 leidinių). Pasirinktas vertinimo kriterijus neleidžia spręsti kaip efektyviai naudojamos lėšos.

3. Programos tikslas - Kaupti, saugoti ir populiarinti muziejų rinkinius. Tikslui pasiekimui numatytas uždavinys - siekti didesnio lankytojų apsilankymų skaičiaus muziejuose. Uždavinio įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus – pasiekti 850 tūkst. skaitytojų apsilankymų skaičių (pasiekta – 909 tūkst. muziejų lankytojų). Rodiklis kiekybinis, nenusako paslaugų kokybės.

4. Programos tikslas - Modernizuoti kultūros įstaigų materialinę bazę. Tikslui pasiekti numatyti du uždaviniai - parengti statyboms projektinę techninę dokumentaciją ir rekonstruoti bei suremontuoti pastatus. Uždavinio įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus - vykdyti 4 objektų statybos ir rekonstrukcijos darbus (įvykdymas - vykdomi 4 objektų statybos ir remonto darbai).

5. Programos tikslas - Kelti kultūros darbuotojų kvalifikaciją. Tikslui pasiekti numatytas uždavinys - siekti didesnio kursų, seminarų, ir juose dalyvių skaičiaus. Uždavinio

įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus – surengti 55 seminarus (įvykdytas - surengtas 71 seminaras).

6. Programos tikslas - Išplėsti prieigą prie INTERNETO (bibliotekose). Šiam tikslui pasiekti numatytas uždavinys - siekti didesnio kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus siekiant pagerinti gyventojų prieigas prie interneto. Uždavinio įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus – įkurti 90 kompiuterizuotų darbo vietų (įvykdytas - įkurtos 184 kompiuterizuotos darbo vietos). Šio programos tikslo įvykdymo priemonės sutampa su tikslo - Kaupti ir saugoti bibliotekų fondus, integruotis į pasaulio bibliotekų tinklą, priemonėmis.

7. Programos tikslas - Užtikrinti Kultūros ministerijos veiklos organizavimą ir jai pavaldžių institucijų priežiūrą. Numatytas uždavinys - siekti efektyvios ministerijos ir jai pavaldžių institucijų veiklos. Uždavinio įvykdymo vertinimui planuotas vertinimo kriterijus – vykdyti 10 programų (ministerija vykdė visas planuotas programas). Pasirinktas vertinimo kriterijus (*vykdyti 10 programų*), neleidžia spręsti kaip taupiai ir efektyviai naudojamos lėšos, vykdam programą.

Patvirtinti programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai yra kiekybiniai. Programos vykdymas vertinamas tik rezultatyvumo požiūriu, kadangi nėra patvirtinta kokybinių uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijų, kaip rekomenduojama Strateginio planavimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr.827.

Kultūros ministerijos 2004-02-25 Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui pateiktoje Lietuvos Respublikos kultūros veiklos ataskaitoje nurodyta, kad visi 2003 metais numatyti programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ tikslai ir uždaviniai įvykdyti. Planuoti uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai pasiekti.

Išvados:

1. Kultūros ministerija, vykdydama programą „Visuomenės informacinis aprūpinimas“, Strateginiame veiklos plane 2003 m. numatytus kiekybinius uždavinių įgyvendinimo vertinimo rodiklius įvykdė.

2. Nenustatyti programos uždavinių įgyvendinimo kokybiniai bei išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijai, kaip rekomenduojama Strateginio planavimo metodikoje.

Rekomendacija

Svarstyti galimybę programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ uždavinių įgyvendinimo vertinimui papildomai nustatyti kokybinius ir išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijus.

PROGRAMOS PRIEMONIŲ VYKDYMO VERTINIMAS

I. PROGRAMOS PRIEMONĖ - VIEŠŲJŲ BIBLIOTEKŲ APRŪPINIMAS KOMPIUTERIAIS

Būtina šiuolaikinės visuomenės raidos sąlyga – informacinės visuomenės sukūrimas. Šiuo tikslu reikia sukurti modernią kompiuterinę ir informacinę infrastruktūrą, leisančią greitai ir tinkamai valdyti ir naudoti informaciją. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 1454 patvirtino Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003-2013 metų programą. Vienas iš programos tikslų – panaikinti miesto ir provincijos ryšių informacinės infrastruktūros netolygumus ir suteikti visiems gyventojams vienodas galimybes naudotis informacinėmis technologijomis socialinėms ir visuomeninėms reikmėms. Kad minėtas tikslas būtų pasiektas reikia: sudaryti sąlygas viešųjų bibliotekų vartotojams naudotis kompiuterizuotomis bibliotekų paslaugomis ir informacijos priemonėmis; sukurti kompiuterinio duomenų kaupimo, apdorojimo ir teikimo naudotojams priemones miestų ir periferijos gyventojams, ugdyti jų informacinius įgūdžius; įdiegti Lietuvos integralią bibliotekų informacijos sistemą (LIBIS).

Pagal Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003-2013 metų programą, aprūpinant bibliotekas kompiuterine įranga, per 10 metų turėtų būti nupirka 6700 kompiuterių (vidutiniškai per metus 10 vienai bibliotekai), tam tikslui reikėtų 39 706 tūkst. Lt. Lėšos Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003-2013 metų programai įgyvendinti numatomos rengiant kiekvienų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą ir Valstybės investicijų programą. Bibliotekų kompiuterizavimui Valstybės investicijų programoje 2003 metams skirta 400 tūkst. Lt.

Įgyvendindama Valstybės investicijų 2003-2005 metų programoje numatytą investicinį projektą „Bibliotekų kompiuterizavimas“, Kultūros ministerija už 2003 metais skirtus 400 tūkst. Lt nupirko 186 kompiuterius su programine įranga, 3 nešiojamus kompiuterius, 3 spausdintuvus. Kompiuterius ir spausdintuvus ministerija pirko vykdydama viešąjį pirkimą supaprastinto atviro konkurso būdu. Viešojo pirkimo konkursą laimėjo mažiausią kainą pasiūlę tiekėjai: UAB „Inida“ ir UAB „Blue Bridge“.

Audito metu nagrinėtas pirktų kompiuterių paskirstymas. Pagal ministerijai pateiktas apskričių, savivaldybių viešųjų bibliotekų ir Lietuvos aklujų bibliotekos paraiškas, kompiuterių poreikis – 340. Patvirtinus viešojo pirkimo konkurso kompiuterinei įrangai pirkti laimėtojus, Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo programos įgyvendinimo darbo grupė 2003-08-26 posėdyje svarstė kompiuterių paskirstymo klausimą ir pateikė pasiūlymus kultūros ministrei dėl 184 kompiuterių skyrimo bibliotekoms.

Lietuvos Respublikos kultūros ministrei 2003-12-17 patvirtinus savivaldybių, kurioms perduodama kompiuterių įranga Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003-2013 metų programai vykdyti, sąrašą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2003 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr.

1663 „Dėl kompiuterių perdavimo“ nutarė perduoti savivaldybėms valstybei nuosavybės teise priklausančią ir Kultūros ministerijos patikėjimo teise valdomą kompiuterinę įrangą, kurios įsigijimo vertė 325 600 litų, valdyti, naudoti ir disponuoti.

Nagrinėtas Kultūros ministerijos pirktų kompiuterių perdavimas viešosioms bibliotekoms:

- 60 savivaldybių minėta įranga perduota vadovaujantis Kultūros ministrės 2003-12-29 įsakymu Nr. IV-506. Pagal 2003 m. gruodžio 29, 30 d. perdavimo ir priėmimo aktus savivaldybėms perduoti 87 kompiuteriai, kurių įsigijimo vertė 177 045 Lt. Pagal 2004 m. sausio 6, 12, 14, 16, 23, 28, 30 d. ir vasario 10 d. perdavimo ir priėmimo aktus savivaldybėms perduoti 73 kompiuteriai, kurių įsigijimo vertė 148 555 Lt. Savivaldybėms perduotų 160 kompiuterių su programine įranga įsigijimo vertė – 325 600 Lt;

- 5 apskričių viešosioms bibliotekoms ir Lietuvos aklujų bibliotekai kompiuteriai perduoti vadovaujantis Kultūros ministrės 2003-12-24 įsakymu Nr. IV-502. Perduotų 24 kompiuterių įsigijimo vertė – 48 840 Lt.

Nagrinėjant Kultūros ministerijos pirktų kompiuterių perdavimą viešosioms bibliotekoms, nustatyta, kad ne visa kompiuterinė technika, įsigyta iš Valstybės investicijų 2003-2005 metų programoje Bibliotekų kompiuterizavimo projektui 2003 metams skirtų lėšų, paskirstyta ir perduota viešosioms bibliotekoms. 66 viešosioms bibliotekoms perduoti 184 kompiuteriai, kurių įsigijimo vertė – 374,44 tūkst. Lt. Pagal audito metu surinktą informaciją du kompiuteriai (darbo stotys), trys nešiojami kompiuteriai, trys spausdintuvai laikinai naudojami ministerijos darbuotojų (2 priedas). Šio turto įsigijimo vertė – 25,79 tūkst. Lt. Pagal audito metu pateiktą Kultūros ministerijos paaiškinimą, minėtą kompiuterinę techniką planuojama perduoti bibliotekoms iki 2004-10-01 (kai bus įsigyta ministerijai trūkstama kompiuterinė įranga).

Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ tikslas – gerinti informacinį visuomenės aprūpinimą ir išplėsti visuomenės priejimo prie interneto viešosiose bibliotekose, muziejuose galimybes. Programos tikslui *Išplėsti prieigą prie interneto (bibliotekose)* pasiekti numatytam uždaviniui *Siekti didesnio kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus siekiant pagerinti gyventojų prieigas prie interneto* įgyvendinti numatyta priemonė – finansuoti kompiuterinės technikos diegimą ir naujų kompiuterizuotų darbo vietų sukūrimą. Patvirtintas programos uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijus – *kompiuterinių darbo vietų ir prieigų prie interneto steigimas*. Kultūros ministerija 2003 metais planavo įsteigti 90 kompiuterizuotų darbo vietų.

Ministerijos 2003 metų veiklos ataskaitoje uždavinio *Siekti didesnio kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus siekiant pagerinti gyventojų prieigas prie interneto* įgyvendinimo pasiektas rezultatas nurodytas sekančiai: įkurtos 184 kompiuterizuotos darbo vietos.

Kadangi audito metu Kultūros ministerija neturėjo apibendrintos informacijos apie 2003 metais pirktos ir bibliotekoms perduotos kompiuterinės įrangos panaudojimą, atlikta 66 viešųjų bibliotekų, kurioms perduoti Kultūros ministerijos pirkti kompiuteriai, apklausa. Nustatyta, kad 142

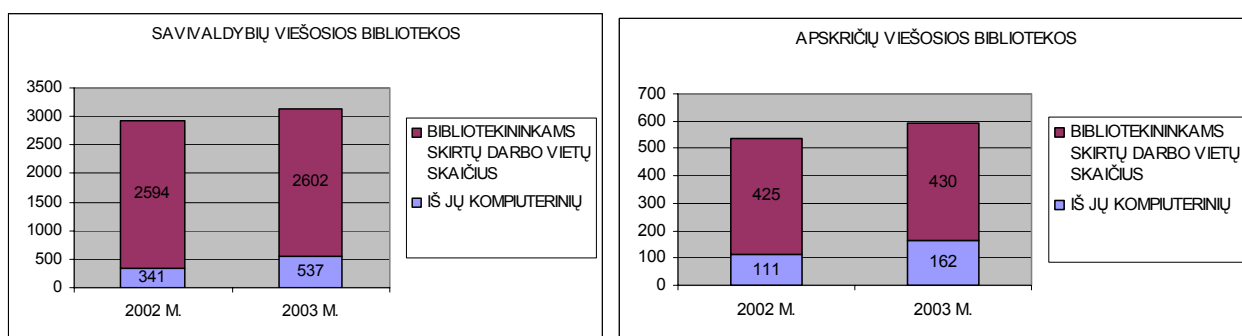
kompiuteriai (77 proc.) panaudoti bibliotekininkų darbo kompiuterizavimui (LIBIS diegimui, skaitytojų aptarnavimui), 39 kompiuteriai – skirti vartotojams (internetui), 3 kompiuteriai – administracijos darbuotojų darbo kompiuterizavimui. Apklausos rezultatai pateikti 3 priede.

Vertinant programos uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijaus nustatymo tinkamumą, auditorių nuomone, pagal programos tikslo Nr.6 aprašymą programos uždavinio *Siekti didesnio kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus siekiant pagerinti gyventojų prieigas prie interneto* įgyvendinimo vertinimo kriterijus galėjo būti konkretizuotas – gyventojams (vartotojams) kompiuterinių darbo vietų ir prieigų prie interneto steigimas. Bibliotekos darbuotojams skirtų kompiuterinių darbo vietų steigimas galėjo būti programos tikslo *Kaupti ir saugoti bibliotekų fondus, integruotis į pasaulio bibliotekų tinklą* uždaviniui *Siekti didesnio vartotojų apsilankymų skaičiaus bibliotekose* įgyvendinti numatytos priemonės *Vykdyti bibliotekų modernizavimo programą* įgyvendinimo vertinimo kriterijus.

Siekiant nustatyti bibliotekų kompiuterizavimo lygį ir kompiuterių įsigijimo šaltinius, audito metu atlikta 60 savivaldybių viešųjų bibliotekų ir 5 apskričių viešųjų bibliotekų apklausa. Viešųjų bibliotekų pateikti duomenys nagrinėjami pagal grupes: savivaldybių viešųjų bibliotekų ir apskričių viešųjų bibliotekų.

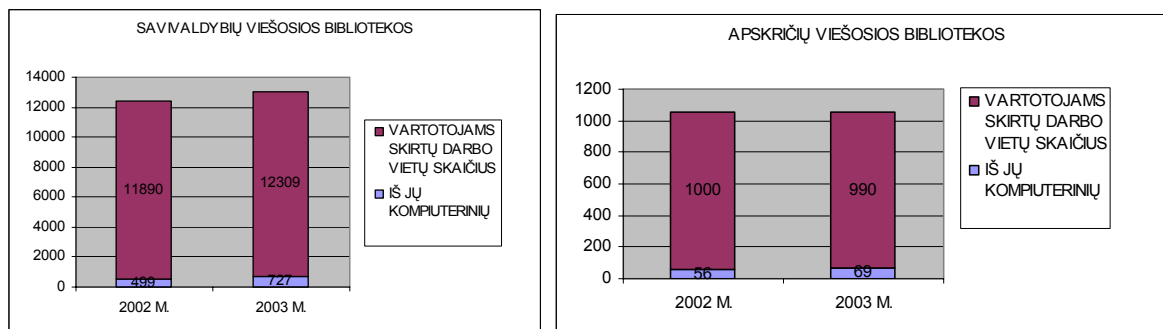
Pagal apklausos rezultatus, bendras kompiuterių skaičius 2003 metais savivaldybių viešosiose bibliotekose padidėjo 48 proc. (nuo 949 iki 1409 vnt.), apskričių viešosiose bibliotekose – 35 proc. (nuo 188 iki 253 vnt.). Bibliotekos kompiuterius gauna per įvairias programas bei vykdomus projektus (pvz. Langas į ateitį, iš Martyno Mažvydo bibliotekos, savivaldybių). Kultūros ministerijos pirkti ir perduoti kompiuteriai su programine įranga sudaro 35 proc. visų 2003 metais savivaldybės viešųjų bibliotekų gautų kompiuterių ir 31 proc. apskričių viešųjų bibliotekų gautų kompiuterių. Bibliotekų išlaidos kompiuteriams įsigyti 2003 m. savivaldybių viešųjų bibliotekų grupėje sudarė 0,8 proc., apskričių viešųjų bibliotekų grupėje – 0,3 proc. visų bibliotekų išlaidų. (4 priedas).

Nagrinėjant bibliotekų kompiuterizavimo lygį 2002-2003 m., nustatyta kad 2003 metais sparčiausiai vyko bibliotekininkams skirtų darbo vietų kompiuterizavimas. Apklausos metu pateikti viešųjų bibliotekų duomenys pateikiami grafiškai 3 ir 4 paveiksle.

3 pav. Bibliotekininkams skirtų darbo vietų kompiuterizavimo duomenys

Savivaldybių viešųjų bibliotekų grupėje kompiuterizuotų darbo vietų skaičius bibliotekininkams 2003 metais, lyginant su 2002 metais, padidėjo 58 proc. ir sudarė 21 proc. Apskričių viešųjų bibliotekų grupėje kompiuterizuotų darbo vietų skaičius bibliotekininkams 2003 metais, lyginant su 2002 metais, padidėjo 46 proc. ir sudarė 38 proc.

4 pav. Vartotojams skirtų darbo vietų kompiuterizavimo duomenys

Savivaldybių viešųjų bibliotekų grupėje kompiuterizuotų vartotojams skirtų darbo vietų skaičius 2003 metais, lyginant su 2002 metais, padidėjo 46 proc. ir sudarė 6 proc. Apskričių viešųjų bibliotekų grupėje kompiuterizuotų vartotojams skirtų darbo vietų skaičius 2003 metais, lyginant su 2002 metais, padidėjo 23 proc. ir sudarė 7 proc.

Nors savivaldybių viešųjų bibliotekų kompiuterizavimas (bendras kompiuterių skaičiaus padidėjimas) 2003 m. vyko sparčiau nei apskričių viešųjų bibliotekų, vartotojams skirtų darbo vietų ir bibliotekininkams skirtų darbo vietų kompiuterizavimo procentas savivaldybių viešųjų bibliotekų grupėje yra mažesnis nei apskričių viešųjų bibliotekų grupėje. Bibliotekų kompiuterizavimo 2002-2003 metais rodikliai pateikti 4 priede.

Išvados:

1. Iš Valstybės investicijų 2003-2005 metų programoje investiciniam projektui „Bibliotekų kompiuterizavimas“ 2003 metams skirtų lėšų, įsigyta kompiuterinė technika, kurios įsigijimo vertė 25,79 tūkst. Lt, nebuvo perduota viešosioms bibliotekoms ir 2004 metais naudojama ne pagal investiciniame projekte numatytą paskirtį.

2. Ministerijos 2003 metų veiklos ataskaitoje nurodytas programos uždavinio *Siekti didesnio kompiuterizuotų darbo vietų skaičiaus siekiant pagerinti gyventojų prieigas prie interneto* įgyvendinimo pasiektas rezultatas (įkurtos 184 kompiuterizuotos darbo vietos) nurodo bendrą pirktų ir viešosioms bibliotekoms perduotų kompiuterių skaičių, kuris neteisingai atspindi minėto uždavinio įgyvendinimo rezultata. Pagal apklausos duomenis vartotojams skirtų darbo vietų kompiuterizavimui panaudoti 39 kompiuteriai.

II. PROGRAMOS PRIEMONĖ –

LIETUVIŲ LITERATŪROS SKLAIDOS FINANSAVIMAS, LEIDYBOS RĖMIMAS

Lietuvos kultūrai svarbių leidinių leidybos iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų rėmimo tvarką iki 2003 m. spalio 16 d. reglamentavo Kultūros ministerijos 1998 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 174 patvirtinti „Knygų leidybos rėmimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų nuostatai“ (toliau tekste – Nuostatai). Kultūros ministerijos 2003 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. ĮV-371 patvirtinti nauji „Leidinių rėmimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų nuostatai“. Leidinių rėmimo tikslas – skatinti Lietuvos kultūrai reikšmingų leidinių leidybą bei sklaidą ir sudaryti geresnes sąlygas šiuos leidinius įsigyti. Nuostatuose nustatyta, kad leidinių rėmimo objektai - grožinės literatūros leidiniai, vaikų literatūros leidiniai, kultūros paveldo leidiniai, humanitarinės mokslinės literatūros leidiniai, meno leidiniai. Iš valstybės lėšų, skirtų knygų leidybai, gali būti remiamos ir kitos priemonės, susijusios su kultūrai reikšmingų leidinių leidyba (konkursai, parodos, reklama ir kt.).

Kultūros ministerija 2003 m. iš dalies finansavo 170 Lietuvos kultūrai svarbių leidinių leidybą. Tam skirta 1 663,0 tūkst. Lt. Iš viso Visuomenės informacinio aprūpinimo programos tikslui *Remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą* įgyvendinti skirta 2 019,0 tūkst. Lt. Kitos lėšos panaudotos dalyvavimui knygų mugėse, tarptautiniuose leidybos seminaruose, administracinėms išlaidoms. Kultūros ministerija 2003 m. organizavo du konkursus dėl leidinių leidybos rėmimo. Ministerijai iš viso buvo pateiktos 424 leidėjų paraiškos.

Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėjas pagal kultūros ministro 2002 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. 362 patvirtintą pareigybės aprašymą rengia, vykdo ir analizuoja lietuvių literatūros sklaidos, valstybės paramos leidybai programas bei teikia pasiūlymus dėl jų įgyvendinimo, kontroliuoja lietuvių literatūros sklaidos, paramos leidybos programoms skirtų lėšų panaudojimą, organizuoja knygų leidybos ir knygų meno konkursus. Audituojamu laikotarpiu Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėjos pareigas ėjo R. Balčikonytė.

Leidėjų pateiktų paraiškų analizė.

Kultūros ministerijai kai kurios pateiktos paraiškos yra nepilnai arba klaidingai užpildytos, t. y. užpildyti nevisi leidinio paraiškos formos (patvirtintos Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2001 10 25 įsakymu Nr. 339) punktai: nenurodyta iš valstybės biudžeto lėšų prašoma suma, nenurodytos savos lėšos, klaidingai apskaičiuota leidinio sąmata.

Pavyzdžiui, Lietuvos Rusų folkloro centro 2003 11 27 Kultūros ministerijai pateiktoje paraiškoje nurodytas knygos pavadinimas „Lietuvos sentikių dainos“ nesutampa su prie paraiškos pridėta knygos sąmata, kur knygos pavadinimas „Poet Arinuška“. Ta pati knyga buvo išleista kitu pavadinimu „Pojut staroobriadei Litvi“.

Lietuvos dailininkų sąjungos PĮ Dailės leidybos ir informacijos centro 2002 12 01 Kultūros ministerijai pateiktoje paraiškoje klaidingai nurodyta knygai išleisti reikalinga lėšų suma (nurodyta 10800 Lt, turėtų būti 10900 Lt). Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos 2002 12 02 Kultūros ministerijai pateiktoje paraiškoje nenurodyta iš valstybės biudžeto lėšų prašoma suma bei savo lėšų suma.

Nesilaikant Nuostatų 6 p., kuriame nurodyta, kad prie paraiškos pridedama anotacija ir rekomendacijos, Kultūros ministerija kai kuriais atvejais Literatūros ekspertų komisijai pateikdavo svarstyti paraiškas prie kurių leidėjai nebuvo pridėję leidinių anotacijos ir rekomendacijos, nors pačiose paraiškose ir nurodyta, kad prie paraiškos pridedama: išsami knygos anotacija,

Pavyzdžiui, Leidykla „Žara“ Kultūros ministerijai pateikė 2002 11 28 paraišką dėl knygos Žemaitė „Raštai IV tomas“ išleidimo rėmimo be anotacijos ir rekomendacijos. UAB „Kronta“ Kultūros ministerijai pateikė 2002 11 29 paraišką dėl knygos „M. K. Čiurlionis Sankt Peterburge“ išleidimo rėmimo be anotacijos ir rekomendacijos, tik pačioje paraiškoje nurodyta „Rekomendacija (gen. Konsulas G. Ronkaitis)“. Stasio Lipskio leidykla „Žuvėdra“ Kultūros ministerijai pateikė 2002 11 29 paraišką dėl knygos R. Kašauskas „Gailėstis“ išleidimo rėmimo be anotacijos ir rekomendacijos, tik ant atskiro lapo be parašo parašyta: „nauja rašytojo apysakos knyga apie šiuolaikinio žmogaus dvasinį gyvenimą“.

rekomendacija.

2003 m. rugsėjo 9 d. Kultūros ministerija ir UAB „Scena“ sudarė susitarimą dėl 2003-05-19 sutarties Nr.LO68 pakeitimo, t. y. dėl lėšų skirtų knygos apie režisierę K. Kymantaite, panaudojimo L. Noreikos knygos „Čiurlionio 16“ išleidimui. 2003 m. liepos 15 d. UAB „Scena“ pateikė prašymą dėl šio susitarimo sudarymo, tačiau nebuvo pateikta prašomos kitos knygos (L. Noreika „Čiurlionio 16“) išleidimo paraiška bei prie jos pridėta sąmata, anotacija, rekomendacijos, t. y. nesivadovauta Knygų leidybos rėmimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų nuostatų reikalavimais.

Nesilaikant Nuostatų 5 p., kuriame teigiama, kad „knygų leidėjai nustatytos formos paraiškas dėl valstybės finansinės paramos ateinančių metų knygų leidybai kiekvienais metais pateikia Kultūros ministerijai iki gruodžio 1 d.“, kai kurie leidėjai Kultūros ministerijai pateikė

Pavyzdžiui, UAB Vilniaus universiteto leidykla Kultūros ministerijai paraišką dėl P. J. Ivinskio knygos „L. Karsavino archyvas II d.“ finansavimo iš valstybės biudžeto pateikė 2002 m. gruodžio 16 d., VŠĮ „Tarptautinis M. K. Čiurlionio pianistų ir vargoninkų koncertas“ Kultūros ministerijai paraiškas dėl F. Bajoro knygos „Sideralis“ ir D. Parulskienės knygos „Nepažintas Vilius Orvydas“ finansavimo - 2002 m. gruodžio 04 d.

paraiškas po nustatyto termino.

Leidybos rėmimo konkurso organizavimas.

Nesilaikant nuostatų 9 p., kuriame nurodyta, kad „Literatūros ekspertų komisija iki gruodžio 24 d. išnagrinėja pateiktas paraiškas, pateikia savo išvadas ir pasiūlymus, kurie yra įforminami komisijos posėdžio protokolu“, Komisijos protokolas „Dėl leidybos paraiškų 2003 m. paramai paskutinis svarstymas rekomenduojant skirti lėšas“ buvo sudarytas 2003-01-30. Taigi Literatūros ekspertų komisija nesivadovavo Nuostatų 9 p., o Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja (kaip atsakingas asmuo už knygų leidybos organizavimą bei ekspertų komisijos

veiklos koordinavimą) neužtikrino, kad leidybos ekspertų komisija laikytųsi minėto Nuostatų reikalavimo.

Sutarčių dėl leidinių dalinio finansavimo vykdymas ir kontrolė.

Kai kuriose 2003 m. tarp Kultūros ministerijos ir leidėjų sudarytose sutartyse dėl leidinių finansavimo iš valstybės biudžeto, nurodyti duomenys apie sutarties objektą (bendra knygos išlaidų sąmata, tiražas, knygos pavadinimas) nesutampa su paraiškose dėl knygų išleidimo

Pavyzdžiui, 2003 m. balandžio 1 d. sudarytoje sutartyje Nr. L018 nesutampa nurodyta bendra knygos išlaidų sąmata (sutartyje nurodyta 51 160 Lt, o paraiškoje - 37 543 Lt). 2003 m. birželio 10 d. sudarytoje sutartyje Nr. L096 nesutampa nurodyta bendra knygos išlaidų sąmata (sutartyje nurodyta 39450 Lt, o paraiškoje - 36 075 Lt) ir tiražas (sutartyje nurodyta 700 egz., o paraiškoje - 1000 egz.). 2003 m. birželio 26 d. sudarytoje sutartyje Nr. 0144 nesutampa nurodytas knygos pavadinimas (sutartyje Žemaitė „Raštai IX t.“, paraiškoje - Žemaitė „Raštai IV t.“).

finansavimo pateiktais duomenimis.

Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja R. Balčikonytė (kaip atsakingas asmuo už norminių dokumentų visuomenės informavimo klausimais rengimo koordinavimą) neužtikrino, kad visi minėtų sutarčių projektai atitiktų paraiškose nurodytus duomenis.

Kai kuriais atvejais leidėjai išleidžia knygas kitais pavadinimais nei numatyta sutartyse, motyvuodami tuo, kad autoriai pakeitė pirminį knygos pavadinimą, ar dėl kitų priežasčių. Kultūros ministerijoje yra nusistovėjusi praktika, kad tokiais atvejais leidėjai pateikia raštus, kuriuose nurodomi motyvai dėl kurių pasikeitė knygų pavadinimai.

Pavyzdžiui, 2003 m. birželio 10 d. sutartyje Nr. LO131 sudarytoje tarp Kultūros ministerijos ir Lietuvos rašytojų sąjungos nurodytas S. Gedos knygos pavadinimas „Gadinamos žemės mėsa“, tačiau knyga buvo išleista pavadinimu „Adolėlio kalendoriai“. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla 2003 m. gruodžio 12 d. pateikė raštą Kultūros ministerijai, kuriame nurodė, kad ruošiant knygą spaudai autorius pavadinimą pakeitė.

Auditorių nuomone, knygos pavadinimas yra esminė sutarties sąlyga, todėl tokiu atveju būtina sudaryti papildomus susitarimus prie sutarčių dėl knygos pavadinimo pasikeitimo. Be to kai kuriais atvejais Kultūros ministerijai nebuvo pateikti raštai, kodėl pakito knygų pavadinimai.

Pavyzdžiui, 2003 m. liepos 14 d. sutartyje Nr. LO153 sudarytoje tarp Kultūros ministerijos ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto nurodytas P. Abeliaro knygos pavadinimas „Mano nelaimių istorija“, tačiau knyga buvo išleista pavadinimu „Laiškai Eloyzai“. Leidėjas nepateikė rašto, kodėl pasikeitė knygos pavadinimas, papildomas susitarimas prie sutarties dėl knygos pavadinimo pakeitimo taip pat nebuvo sudarytas. Analogiška situacija yra su anksčiau minėto leidėjo Lietuvos Rusų folkloro centro knygos „Lietuvos sentikių dainos“ išleidimu.

Tipinės sutarties dėl knygos išleidimo (Nuostatų 2 priedas) 2.2.1. punkte yra nustatomas terminas per kurį knyga turi būti išleista. Sutarties 2.2.7. punkte teigiama, kad “iki šios sutarties 2.2.1. punkte nustatyto termino neišleidus knygos, per vieną mėnesį informuoti Ministeriją apie aplinkybes, dėl kurių knyga neišleista“. Kultūros ministerija su kai kuriais leidėjais sudaro susitarimus dėl sutarties pakeitimo, kai knyga nėra išleista iki nustatyto termino, o su kai kuriais kitais leidėjais tokie susitarimai nėra sudaromi. Kaip paaiškino Visuomenės informacinio aprūpinimo skyriaus vedėja: “su visais leidėjais, kurie iki numatyto termino nėra išleidę sutartyje nurodyto leidinio ir neatidavę jo spaustuvei, pasirašomas sutarties pratęsimas. Yra keli atvejai, kai tokie sutarčių pakeitimai pasirašyti nebuvo, kadangi leidinys jau buvo atiduotas spausdinti į spaustuve. Visais tokiais atvejais visi leidėjai yra pateikę raštus, jog leidiniai iš leidyklų jau atiduoti į spaustuve“. Tačiau audito metu užfiksuota nemažai atvejų, kada leidėjai vėlavo išleisti leidinius du ir daugiau mėnesių, tačiau nepateikė jokių raštiškų paaiškinimų.

Pavyzdžiui, UAB leidykla „Vaga“ J. Šikšnelio knygą „Apšlakstytas izopu“ turėjo išleisti ne vėliau kaip 2003 m. IV ketv., o išleido 2004 m. vasario 25 d. (vėlavo 2 mėn.); Stasio Lipskio leidykla „Žuvėdra“ R. Kašausko knygą „Gailėstis“ turėjo išleisti ne vėliau kaip 2003 m. II ketv., o išleido 2003 m. gruodžio 03 d. (vėlavo du ketvirčius).

Tipinės sutarties dėl knygos išleidimo 3.1. p. teigiama, “kad jeigu viena iš šalių dėl nenumatytų priežasčių negali įvykdyti kurio nors šio šios sutarties punkto, apie tai nedelsdama informuoja kitą šalį dėl sutarties papildymo, pakeitimo ar nutraukimo.” , 3.2. p. nurodyta, kad “sutarties papildymai ir pakeitimai ar reikalavimas nutraukti sutartį galioja tik raštu sutikus abiem šalims“. Leidykloms pateikus raštus dėl knygų išleidimo vėlavimo, visais atvejais Ministerijos pozicija raštu nebuvo išdėstyta.

Pagal 2003 m. birželio 26 d. sutartį Nr. L0144, sudarytą tarp Kultūros ministerijos ir A. Žandario įmonės „Žara“, įmonė įsipareigojo skirti savivaldybių bibliotekoms išleistos knygos (Žemaitė „Raštai IX t.) 300 egz. Pagal 2004 m. sausio 15 d. krovinio važtaraštį Nr. 372068 „Žara“ perdavė bibliotekoms knygos Žemaitė „Raštai IV t.“ 70 egz. Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja R. Balčikonytė paaiškino, jog nepatikrino, ar sutartyje numatytas bibliotekoms skirti išleistos knygos egzempliorių skaičius atitiko iš tikrųjų perduotą egzempliorių skaičių. Audito metu šis pažeidimas buvo pašalintas.

Kultūros ministerija 2003 m. gegužės mėn. 16 d. sudarė dvi sutartis su VŠĮ „Muzikos informacijos ir leidybos centras“: Nr. L061 dėl knygos „E. Balsys, Koncertas smuikui ir klavyriui; V. Bacevičius, Kūriniai fortepijonui; kūriniai vargonams“ išleidimo ir sutartį Nr. L060 dėl knygos V. Bartulis „Ateinant smuikui, violončelei ir fortepijonui; Dvi vidalijos obojui, violončelei ir fortepijonui; Devyni ankstyvojo rudens akimirksniai fortepijonui; Šauklis vargonams“ išleidimo. Taigi „VŠĮ Muzikos informacijos ir leidybos centras“ pagal šias sutartis turėjo išleisti dvi knygas,

tačiau buvo išleistos septynios knygos (kiekvienai iš minėtų pozicijų po atskirą leidinį). Audito metu VŠĮ „Muzikos informacijos ir leidybos centras“ 2004 m. balandžio 1 d. Kultūros ministerijai pateiktame paaiškinime teigiama, jog „taip padaryta vadovaujantis patogumo ir funkcionalumo motyvais: atlikėjams patogiau naudotis nedidelės apimties leidiniu, orientuojantis į tuos leidinių vartotojus, kuriems svarbi kurio nors konkretaus autoriaus kūryba [...]“. Tačiau leidėjai išleisdami knygas kaip atskirus leidinius pažeidė minėtų sutarčių 1p. ir 2.2.1. p., t. y. išleido ne du atskirus leidinius, kaip numatyta minėtuose sutarčių punktuose, o septynis. Pagal sutartį Nr. L060 VŠĮ „Muzikos ir leidybos informacijos centras“ įsipareigojo skirti savivaldybių bibliotekoms išleistos knygos 10 egz., o pagal sutartį Nr. L061 – 20 egz. Kadangi buvo išleisti ne du, o septyni leidiniai, todėl bibliotekoms turėjo būti skirtas atitinkamas atskirų leidinių egzempliorių skaičius. Pagal VŠĮ „Muzikos ir leidybos informacijos centras“ 2004-01-22 d. krovinio važtaraštį Nr. 0216664 bibliotekoms perduota knygų: E. Balsys „Koncertas smuikui ir klavyriui“ 12 egz., V. Bartulis „Ateinant“ smuikui, violončelei ir fortepijonui 10 egz., V. Bartulis „Devyni ankstyvojo rudens akimirksniai“ fortepijonui 10 egz., V. Bartulis „Dvi vidalijos“ 10 egz. Trūko E. Balsio leidinio 8 egz., kitų trijų leidinių bibliotekoms nebuvo skirta. Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja nepatikrino, ar visi minėtose sutartyse numatyti leidiniai buvo skirti bibliotekoms. Audito metu apie tai informavus leidėją (VŠĮ „Muzikos leidybos ir informacijos centras“), pagal 2004-03-31 krovinio važtaraštį Nr. 0216667 ir 2004-05-05 krovinio važtaraštį Nr. 0216668 bibliotekoms papildomai perduoti trūkstami knygų egzemplioriai.

Tipinės sutarties dėl knygos išleidimo formos 1 p. „sutarties objektas“ yra nurodomas knygos tiražas. Kultūros ministerija nekontroliavo, ar leidėjai išleidžia knygas sutartyse numatytu tiražu.

Tipinės sutarties 2.2.6. p. nurodyta, kad „atsižvelgus į valstybės biudžeto lėšų, skirtų knygai išleisti, dydį, sumažinti didmeninę jos kainą“. Kultūros ministerija nekontroliuoja, kaip vykdomas minėtas sutarties punktas. Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja teigia, kad kol Lietuvoje nėra priimtas fiksuotos kainos įstatymas, įpareigojantis ant knygos išspausdinti pardavimo kainą, patikrinti visų knygų kainų neįmanoma.

Siekiant išsiaiškinti, kaip leidėjai vykdo įsipareigojimus dėl iš dalies finansuojamų iš valstybės biudžeto leidinių išleidimo tiražų ir didmeninių kainų sumažinimo dotacijos suma, audito metu atlikta apklausa. Aštuoni leidėjai pateikė duomenis apie 50 dalinai iš valstybės biudžeto finansuotus leidinius. (29 % visų dalinai iš valstybės biudžeto 2003 m. paremtų leidinių skaičiaus). Leidyklų pateikti duomenys yra nurodyti 5 priede.

Atlikus leidyklų pateiktų duomenų analizę nustatyta: dvidešimt keturiais atvejais (48 %) iš valstybės biudžeto dalinai finansuojami leidiniai buvo išleisti mažesniais tiražais nei numatyta sutartyse dėl knygos išleidimo.

Pavyzdžiui, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla pagal sutartį su Kultūros ministerija S. Gedos knygos „Gadinamos žemės mėsa“ turėjo išleisti 2000 egz., o išleido 1000 egz.; UAB „Alma littera“ pagal sutartį V. Žilinskaitės knygos „Kelionė į Tandariką“ turėjo išleisti 3000 egz., o išleido 2000 egz.; UAB leidykla „Vaga“ pagal sutartį J. Liniausko knygos „Vandenų abėcėlė“ turėjo išleisti 2000 egz., o išleido 1200 egz.

Leidyklų pateiktais duomenimis trimis atvejais (6 %) leidiniai išleisti didesniais tiražais, nei numatyta pagal sutartis su Kultūros ministerija. Šešiais atvejais (12 %) iš valstybės biudžeto dalinai finansuojamų leidinių didmeninė kaina buvo sumažinta ne visa dotacijos suma arba išvis

Pavyzdžiui, UAB „Alma littera“ išleista J. Avyžiaus knyga „Viskas praeina“ pagal Kultūros ministerijai pateiktą sąmatą (kuri yra neatskiriama sutarties dėl knygos išleidimo dalinio finansavimo dalis) vieno egzemplioriaus didmeninė kaina, atėmus dotacijos sumą, turėtų būti ne didesnė kaip 8,38 Lt, o leidyklos pateiktais duomenimis 1 egz. minėtos knygos didmeninė kaina - 13,0 Lt. A. Žandario įmonės „Žara“ išleistos A. Marčėno knygos „Žmogaus žvaigždė“ pagal Kultūros ministerijai pateiktą sąmatą vieno egzemplioriaus didmeninė kaina, atėmus dotacijos sumą, turėtų būti ne didesnė kaip 11,89 Lt, o leidyklos pateiktas duomenimis 1 egz. minėtos knygos didmeninė kaina - 20,0 Lt.

nebuvo sumažinta dotacijos suma.

Leidyklų pateiktais duomenimis nemažai atveju, kai vieno egzemplioriaus leidinio didmeninė kaina, atėmus dotacijos sumą, yra ženkliai mažesnė nei numatyta sąmatoje.

Yra rizika, kad leidėjai, pateikdami paraiškas Kultūros ministerijai, pateikia sąmatas, kuriose nurodytos padidintos paslaugų ir atlyginimų sumos, kadangi leidiniui skiriama lėšų suma priklauso nuo sąmatoje nurodytos sumos (tam tikras procentas).

Audito metu organizuotos apklausos metu leidėjai nurodė duomenis, kokia iš valstybės biudžeto lėšų dalinai finansuotų leidinių dalis išparduota iki 2004 m. balandžio 1 d. Apie šių leidinių paklausą sunku spręsti, kadangi knygos 2003 m. buvo išleistos skirtingais laikotarpiais. Neatlikus gilesnės analizės, galime teigti, kad leidyklų pateiktais duomenimis didesnė dalis leidinių turi paklausą.

Lėšos panaudotos ne programos tikslams įgyvendinti.

2003 m. gruodžio mėn. 19 d. tarp Kultūros ministerijos ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos sudaryta sutartis Nr. 03/682, kurioje numatyta, kad Kultūros ministerija įsipareigoja iš dalies finansuoti duomenų bazės LITLEX 2004 m. prenumeratą ir skirti, atsižvelgiant į pateiktą sąmatą, šiam tikslui 7 060,0 litų. Pinigai buvo skirti iš visuomenės informacinio aprūpinimo programos tikslo *Remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą* įgyvendinimui skirtų lėšų.

Auditorių nuomone, sutarties dalykas (LITLEX duomenų bazės prenumerata) nėra susijęs su minėtu programos tikslu, todėl LITLEX duomenų bazės prenumerata turėjo būti finansuojama iš kitų šaltinių. LITLEX duomenų bazė yra teisinių dokumentų paieškos sistema, todėl iš esmės nėra susijusi su svarbių Lietuvos kultūrai knygų leidyba. Be to, Lietuvos nacionalinė

Martyno Mažvydo biblioteka yra savarankiškas asignavimų valdytojas, todėl numatant asignavimus bibliotekai turėtų būti numatytos lėšos ir duomenų bazių prenumeratai.

2003 m. gruodžio mėn. 19 d. tarp Kultūros ministerijos ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos sudaryta sutartis Nr. 03/550, kurioje numatyta, kad Kultūros ministerija įsipareigoja finansuoti Europos nacionalinių bibliotekų direktorių konsorciumo (CENL) federacijos metinio posėdžio dalyviams oficialią vakarienę pagal pridedamą sąmatą, kurioje nurodyta lėšų suma 4 000 Lt.

Auditorių nuomone, šią oficialią vakarienę Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka arba Kultūros ministerija galėjo finansuoti iš reprezentacinėms išlaidoms skirtų lėšų, o ne iš lėšų, skirtų Visuomenės informacinio aprūpinimo programos tikslo „*Remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą*“ įgyvendinimui.

Išvados:

1. Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja R. Balčikonytė, kaip asmuo atsakingas už lietuvių literatūros sklaidos, paramos leidybos programoms skirtų lėšų panaudojimo kontrolę, nepakankamai kontroliavo leidinių leidybos rėmimo konkurso organizavimą ir leidėjų įsipareigojimų, numatytų sutartyse su Kultūros ministerija dėl knygų išleidimo, vykdymą:

a) neįtikrinta, kad visos Kultūros ministerijai konkursui dėl leidinių leidybos rėmimo pateiktos paraiškos būtų tinkamai užpildytos ir laiku pristatytos, prie paraiškų pridėtos anotacijos ir rekomendacijos;

b) neįtikrinta, kad Literatūros ekspertų komisija laikytųsi „Knygų leidybos rėmimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų nuostatų (patvirtinta Kultūros ministerijos 1998 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 174) 9 p. reikalavimo iki gruodžio 24 d. išnagrinėti pateiktas paraiškas, pateikti savo išvadas ir pasiūlymus;

c) neįtikrinta, kad visi 2003 m. tarp Kultūros ministerijos ir leidėjų sudaryti sutarčių dėl leidinių finansavimo iš valstybės biudžeto projektai būtų parengti teisingai;

d) pasikeitus knygos pavadinimui, prie sutarčių dėl knygos išleidimo nebuvo sudaryti papildomi susitarimai;

e) leidėjams vėluojant išleisti leidinius sutartyse numatytais terminais, ne su visais leidėjais buvo sudaryti papildomi susitarimai prie sutarčių.

2. Kultūros ministerija nekontroliuoja ar dalinai iš valstybės biudžeto finansuojamus leidinius leidėjai išleisdavo sutartyse numatytais tiražais, ar sumažino leidinių didmenines kainas valstybės dotacijos suma.

3. 11 060,0 Lt „Visuomenės informacinio aprūpinimo“ programos tikslo *Remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą* įgyvendinimui skirtų lėšų (0,55 proc. skirtų lėšų) buvo panaudota ne programos tikslui įgyvendinti.

Rekomendacijos:

- 1. Pakitus esminėms sutarčių dėl knygų išleidimo sąlygoms, prie sutarčių sudaryti papildomus susitarimus bei patikslintas sąmatas.**
- 2. Numatyti priemones, užtikrinančias dalinai iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų leidinių išleidimo tiražo ir knygos didmeninės kainos sumažinimo valstybės dotacijos suma kontrolę.**

III. PROGRAMOS PRIEMONĖ –

VYKDOMI STATYBOS, REKONSTRAVIMO IR REMONTO DARBAI

Programos tikslui *Modernizuoti kultūros įstaigų materialinę bazę* įvykdyti numatyti du uždaviniai: parengti projektinę techninę dokumentaciją statyboms (šio uždavinio įgyvendinimo priemonė – suprojektuoti objektus); rekonstruoti ir remontuoti pastatus (šio uždavinio įgyvendinimo priemonė – finansuoti rekonstravimo darbus).

Tikslui *Modernizuoti kultūros įstaigų materialinę bazę* pasiekti 2003 metais planuota skirti 12 447 tūkst. Lt, skirta 9 963,9 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų. Uždaviniui *Parengti projektinę techninę dokumentaciją statyboms* įgyvendinti planuota ir skirta 300 tūkst. Lt asignavimų. Uždaviniui *Rekonstruoti ir remontuoti pastatus* įgyvendinti planuota skirti 12 147 tūkst. Lt, skirta 9 663,9 tūkst. Lt. Lėšos skirtos:

- 300 tūkst. Lt Panevėžio apskrities viešosios G. Petkevičaitės-Bitės bibliotekos projektavimo darbams finansuoti;
- 3 067 tūkst. Lt Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos priestato statybai;
- 2 852,9 tūkst. Lt paskolos gražinimui;
- 1 694 tūkst. Lt VĮ Pilių direkcija muziejų remonto darbams finansuoti;
- 4 533,1 tūkst. Lt ilgalaikio turto, muziejinių vertybių įsigijimui, kitiems darbams finansuoti.

Viena iš programos „Visuomenės informacinės aprūpinimas” 2003 metais vykdomų priemonių - Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos (toliau – Biblioteka) priestato statyba. Bibliotekos priestato statybai skirti asignavimai numatyti Valstybės investicijų 2003-2005 metų programoje. Bibliotekos priestato statybai 2003 metais skirta⁵ 3067 tūkst. Lt. Siekiant nustatyti, ar Biblioteka taupiai ir efektyviai 2003 metais vykdė statybos darbus, už kuriuos buvo apmokėta iš minėtos programos lėšų, Klaipėdos apskrities viešojoje I. Simonaitytės bibliotekoje atliktas veiklos auditas (Valstybinio audito 2004-05-13 ataskaita “Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymo Klaipėdos apskrities viešojoje I. Simonaitytės bibliotekoje vertinimas“ Nr. 2010-4-1).

Minėto audito metu nustatyti teisės aktų pažeidimai, naudojant programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymui skirtas lėšas:

⁵ Lietuvos Respublikos 2003 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 14 str. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 131 "Dėl Valstybės investicijų 2003-2005 metų programoje numatytų 2003 metams kapitalo investicijų paskirstymo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus". Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. 1595 "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimo Nr. 131 „Dėl Valstybės investicijų 2003-2005 metų programoje numatytų 2003 metams kapitalo investicijų paskirstymo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus" pakeitimo”.

- *Biblioteka pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 patvirtintos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 31 punkto nuostatą, t.y. Valstybės investicijų programoje numatytas statybos darbams lėšas (56 828,60 Lt) panaudojo ne šioje programoje nurodytam investicijų projektui (priestato statybos darbams) įgyvendinti, bet ilgalaikiam turtui (kompiuterinei technikai) įsigyti; Bibliotekos Biudžeto išlaidų sąmatos 2003 metų įvykdymo apyskaitoje neteisingai atvaizduotos statybos kasinės ir faktinės išlaidos – padidintos 56,8 tūkst. Lt. Minėta suma apyskaitoje neatvaizduotos ilgalaikio turto įsigijimo kasinės ir faktinės išlaidos;*

- *Pažeidžiant Buhalterinės apskaitos įstatymo 6 str. 2 d. ir 12 str. 4 d nuostatas,, Biblioteka 2003 metais į apskaitą neįtraukė audituojamu laikotarpiu atliktų statybos darbų (sename Bibliotekos pastate, Herkaus Manto 25) už 107560 Lt, nes nebuvo laiku surašytas 107560 Lt atliktų darbų aktas (jis surašytas 2004-04-29, t.y. audito metu). 2003 metais į apskaitą buvo įtraukta ta materialiojo ilgalaikio turto remonto darbų dalis, kuriai tais metais buvo skirti asignavimai materialaus turto remonto išlaidoms padengti, - 34 tūkst. Lt. Bibliotekos direktorius S. Songinas pasirašė 2002-09-27 rangos sutarties 2003-01-06 papildomą susitarimą Nr. 1 ir prisiėmė įsipareigojimus neturėdamas tam skirto finansavimo, nes Papildomame susitarime numatyta atlikti remonto darbų už 198707 Lt, o Bibliotekos 2003 metų Biudžeto išlaidų sąmatoje patvirtinta tik 35 tūkst. Lt asignavimų materialaus turto remonto išlaidoms padengti.*

- *Biblioteka pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 patvirtintos Inventorizacijos tvarkos 4 ir 17p., nes neinventorizavo pastatų ir nebaigtos statybos darbų atskirai kiekvienoje jo buvimo vietoje ir pas kiekvieną už turto saugojimą atsakingą asmenį.*

- *pažeidžiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-30 nutarimu Nr. 955 patvirtintos Ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo ir jo remonto darbų apskaitos tvarkos 25 p. 1 d. – 2003 metais nepadidinta 176 875 Lt Bibliotekos pastato, esančio Herkaus Manto 25, įsigijimo vertės dėl atliktų ilgalaikio materialiojo turto pertvarkymo darbų, kurių vertė viršija 50 procentų pastato vertės. Audito metu, 2004-04-23 Biblioteka pastato , esančio Herkaus Manto 25, įsigijimo vertę padidino.*

Audito metu atlikta dalinė statybos darbų inventorizacija ir nustatyta, kad atliktų darbų aktuose nurodyti atliktų darbų kiekiai neatitinka faktiniam kiekiui. *Techninės priežiūros vadovas R. Grigaliūnas pažeidė Organizacinio tvarkomojo statybos techninio reglamento „Statinio statybos techninės priežiūros tvarka.Techninio prižiūrėtojo veikla“ (patvirtinta Statybos ir urbanistikos ministerijos 1997 03 07 įsakymu Nr. 56 7.1.21 p. nuostatas, nes pasirašė (vizavo) pateiktus sumokėti darbų atlikimo dokumentus ir tada, kai juose nurodyti darbų kiekiai neatitiko faktiškų.*

Vykdamant statybą, kai kuriais atvejais nesilaikoma darbo projekto ir, esant būtinumui, ne visada daromi būtini darbo projekto pakeitimai. *Techninės priežiūros vadovas R. Grigaliūnas*

pažeidė Organizacinio tvarkomojo statybos techninio reglamento „Statinio statybos techninės priežiūros tvarka. Techninio priežiūrėtojo veikla“ (patvirtinta Statybos ir urbanistikos ministerijos 1997 03 07 įsakymu Nr. 56) 7.1.9. p. nuostatas – žinodamas, kad statinio projekto sprendiniai neatitinka faktiškų statybos sąlygų, nesikreipė į statytoją (užsakovą).

Audito metu nustatyta, kad Biblioteka dalį savo pastatų naudoja tik vasaros metu ir tik dalinai pagal tiesioginę paskirtį. Bibliotekos balanse yra pastatai (Skruzdynės 9, Nida, bendras plotas 407,36 m²), kurie vasaros mėnesiais yra išnuomojami fiziniams asmenims poilsui. Dalyje minėtų pastatų vasaros metu veikia skaitykla (25,59 m²). Biblioteka vasaros metu fiziniams asmenims nuomojo savo patalpas (Skruzdynės 9, Nidoje) be Kultūros ministerijos leidimo (audito metu jis nebuvo pateiktas). *Biblioteka, skaičiuodama nuompinigių dydį, nesivadovavo Nuompinigių už valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo tvarka*⁶.

Pagrindinės valstybinio audito Klaipėdos apskrities viešojoje I. Simonaitytės bibliotekoje išvados:

1. Dalis programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ lėšų (56,8 tūkst. Lt), skirtų Bibliotekos priestato statybai, 2003 metais panaudota ne pagal paskirtį.
2. Bibliotekos priestato statybos darbų techninė priežiūra nepakankama.
3. Biblioteka, skaičiuodama patalpų (Skruzdynės g. 9, Nidoje) nuomos mokesčių, nesivadovauja Nuompinigių už valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo tvarka.

Dėl audito metu nustatytų pažeidimų Valstybės kontrolierius Jonas Liaučius 2004-05-26 priėmė sprendimą Nr. SP-12 „Dėl teisės aktų pažeidimų Klaipėdos apskrities viešojoje I. Simonaitytės bibliotekoje, vykdant programą „Visuomenės informacinis aprūpinimas“.

Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ priemonė *Vykdyti Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos priestato statybą* yra tęstinė, todėl jos vykdymo rezultatyvumo požiūriu nevertinome.

Kultūros ministerijos Vidaus audito tarnyba Bibliotekos veiklos 2003 metais nevertino.

Kultūros ministerija, kaip asignavimų valdytojas, vadovaudamasi audituotu laikotarpiu galiojusio Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 1, 3, 5, 6 ir 7 p., privalo: naudoti skirtus biudžeto asignavimus pagal nustatytą paskirtį savo vadovaujamos institucijos programoms vykdyti, paskirstyti jiems skirtas biudžeto lėšas pavaldžioms institucijoms jų veiklai bei programoms vykdyti ir uždaviniams įgyvendinti; organizuoti programų, finansuojamų iš valstybės biudžeto

⁶ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002-03-01 įsakymas Nr. 87/59 „Dėl nuompinigių už valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo tvarkos patvirtinimo“

rengimą ir vykdymą; kontroliuoti ir vykdyti turtinius įsipareigojimus, atlikti pavaldžių institucijų finansinės atskaitomybės analizę; užtikrinti vadovaujamos institucijos finansinių ir statistinių ataskaitų teisingumą; užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo efektyvumą ir rezultatyvumą.

Vadovaujantis audituotu laikotarpiu galiojusio Biudžeto sandaros įstatymo 7 str. nuostatomis, asignavimų valdytojas - Kultūros ministerija atsako už Klaipėdos apskrities I.Simonaitytės viešosios bibliotekos programų vykdymą, išlaidų sąmatų sudarymą ir vykdymą ir neviršijant patvirtintų asignavimų sumų, už paskirtų asignavimų efektyvų, atitinkantį programoje nustatytus tikslus ir rezultatyvų naudojimą, atsiskaitymus su darbų, paslaugų, prekių tiekėjais ir teisingą buhalterinę apskaitą ir finansinių bei statistinių ataskaitų teisingumą ir jų bei apskaitos duomenų atitikimą.

Išvada

Kultūros ministerija nepakankamai kontroliavo Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos priestato statybai skirtų lėšų panaudojimą ir neužtikrino minėtų lėšų efektyvaus panaudojimo.

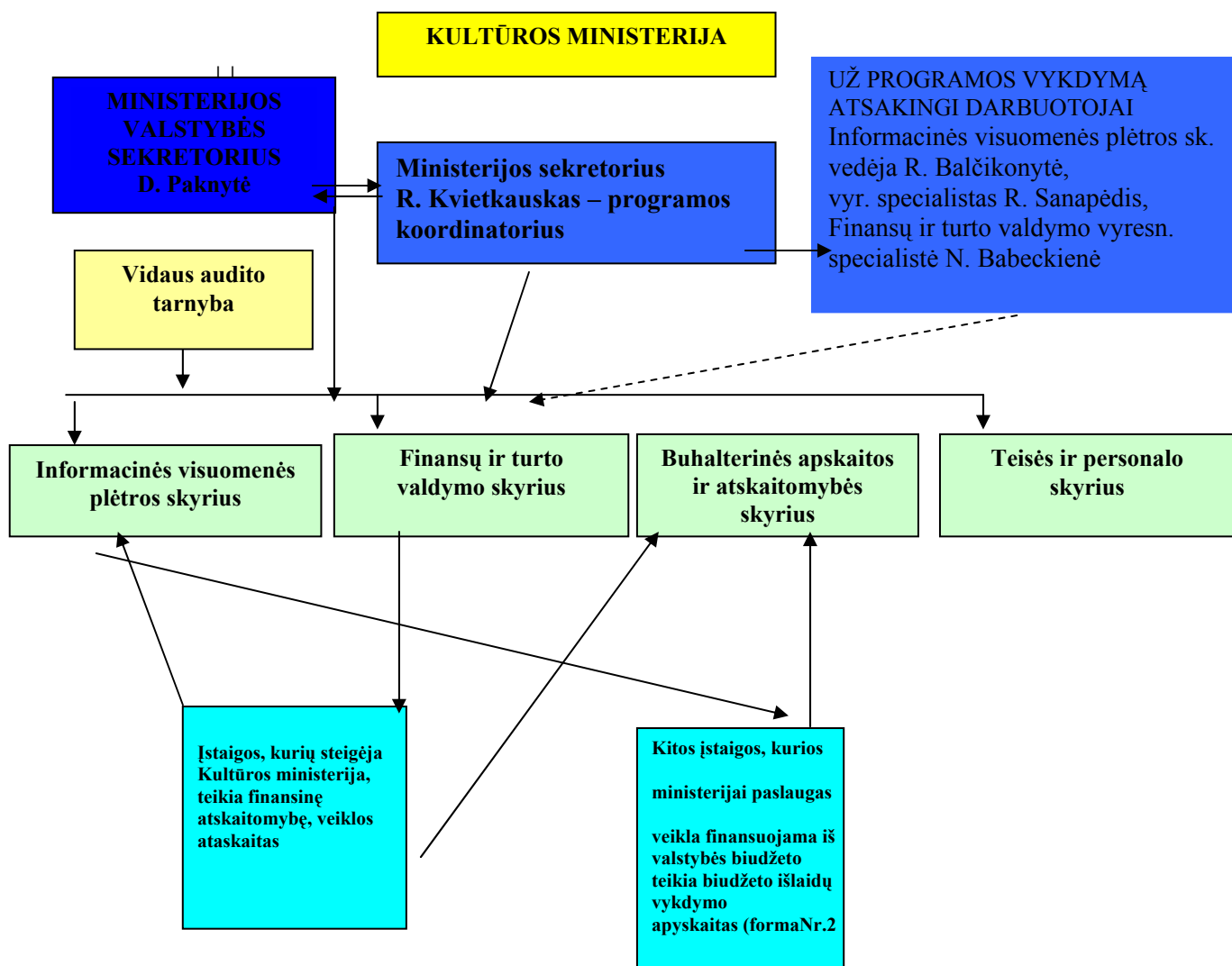
Rekomendacija

Numatyti priemones, užtikrinančias programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ lėšų, skirtų Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos priestato statybai, panaudojimo kontrolę.

PROGRAMOS VYKDYMO KONTROLĖ IR STEBĖSENA

Kultūros ministrė R. Žakaitienė 2003-01-25 įsakymu Nr. 15 „Dėl programų vykdymo kontrolės užtikrinimo“ paskyrė darbuotojus atsakingus už programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymą ir įpareigojo juos kontroliuoti bei užtikrinti priskirtų programų įgyvendinimą ir teikti ministerijos vadovybei informaciją dėl jų vykdymo eigos iki 2003-07-20 už 2003 metų pirmą pusmetį ir iki 2004-01-20 už 2003 metus. Audito metu nustatyta, kad ministerijos darbuotojai, atsakingi už programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymą, nepateikė informacijos dėl programos vykdymo eigos už 2003 metų pirmą pusmetį. Programos vykdytojų - Informacinės visuomenės plėtros, Finansų ir turto valdymo, Buhalterinės apskaitos ir atskaitomybės skyrių, Vidaus audito tarnybos funkcijos ir atsakomybė yra numatyta minėtų skyrių nuostatuose bei tų skyrių darbuotojų pareigybių aprašymuose.

Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymo valdymo ir kontrolės schema pateikta 5 paveiksle.

5 pav. Programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymo valdymo ir kontrolės schema.

Audito metu, nagrinėjant programos priemonių vykdymą, nustatyta, kad Kultūros ministerija 2003 metais neužtikrino programos priemonių vykdymo tinkamos kontrolės (pvz., Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos priestato statybai, knygų leidybai. Kultūros ministerijos Vidaus audito tarnyba 2003 metais vykdytos programos „Visuomenės informacinio aprūpinimas“ vertinimo neatliko.

Igyvendinama Vyriausybės nutarimą⁷ dėl Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo ir vidaus audito tarnybos pavyzdinių nuostatų patvirtinimo 4.2 p. ir Finansų ministro 2003-05-08 įsakymu Nr. IK-23 patvirtintų Minimalių finansų kontrolės reikalavimų 27 p., Kultūros ministrė R. Žakaitienė 2003-07-18 įsakymu Nr. IV-266 patvirtino Kultūros ministerijos finansų

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 14 d. nutarimas Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo ir Vidaus audito tarnybos pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“

kontrolės taisyklės, kurios reglamentuoja finansų kontrolės organizavimą, darbuotojų atliekančių finansinę kontrolę, pareigas ir atsakomybę, programoms skirtų valstybės biudžeto lėšų sąmatų tvirtinimo tvarką, programų vykdymo kontrolę, programų vykdymo analizę, pateiktų ataskaitų nagrinėjimo tvarką, ataskaitų saugojimą, ūkinių operacijų tvirtinimą ir atlikimą, mokėjimų ir turto naudojimo kontrolę. Minėtos finansų kontrolės taisyklės taikomos ir jų nuostatomis vadovaujamosi nuo 2004 m. sausio 01 d.

Išvados:

1. Programos vykdymo kontrolė reglamentuota Kultūros ministerijos padalinių nuostatuose, taisyklėse, ministro įsakymuose, darbuotojų atsakomybė numatyta pareigybių aprašymuose.

2. Kultūros ministerija 2003 metais, vykdydama programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ tikslams *Remti Lietuvos kultūrai svarbių knygų leidybą, Modernizuoti kultūros įstaigų materialinę bazę* pasiekti numatytų uždavinių įgyvendinimo priemonės, neužtikrino tinkamos priemonių vykdymo kontrolės.

Rekomendacija

Užtikrinti programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ uždavinių įgyvendinimo priemonių vykdymo kontrolę.

Veiklos audito 1-ojo departamento
direktorius

Rimantas Sanajevas

Veiklos audito 1-ojo departamento
vyriausioji valstybinė auditorė

Virginija Paunksnienė

Susipažinau:

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos
valstybės sekretorė

Diana Paknytė